

2021

SANSKRIT — HONOURS

Sixth Paper

(Course – I)

Full Marks : 50

The figures in the margin indicate full marks.

*Candidates are required to give their answers in their own words
as far as practicable.*

Unit : I

(Marks : 25)

1. Name and describe the various types of forts enumerated in the seventh chapter of the Manusmṛiti. Which among them is considered the best and why? 8+2

Or,

Write an informative note on the principles of taxation as mentioned in the chapter seven of the Manusmṛiti. Who were considered to be exempted from paying tax? State the reason for showing such a favour to them. 6+2+2

2. Translate **any one** of the following verses into English or Bengali : 5

- (a) व्यसनस्य च मृत्योश्च व्यसनं कष्टमुच्यते।
व्यसन्यधोऽधो व्रजति स्वर्यात्यव्यसनी मृतः॥
- (b) जाङ्गलं शस्यसम्पन्नमार्यप्रायमनाविलम्।
रम्यमानतसामन्तं स्वाजीव्यं देशमावसेत्॥
- (c) एकमेव दहत्यग्निर्नरं दुरुपसर्पिणम्।
कुलं दहति राजाग्निः सपशुद्रव्यसञ्चयम्॥

3. अधोलिखितयोः कस्यचित् **एकस्य** संस्कृतभाषया व्याख्या कार्या। 7

- (a) अलब्धं चैव लिप्सेत लब्धं रक्षेत् प्रयत्नतः।
रक्षितं वर्धयेच्चैव वृद्धं पात्रेषु निक्षिपेत्॥
- (b) नास्य छिद्रं परो विद्याद् विद्याच्छिद्रं परस्य तु।
गूहेत् कूर्मं इवाङ्गानि रक्षेद् विवरमात्मनः॥

Please Turn Over

4. अधस्तनेषु विषयमेकमधिकृत्य संक्षेपेण आलोच्यताम्।
दण्डनीतिः, शिलोञ्छम्, तौर्यत्रिकम्।

3

Unit : II
(Marks : 25)

5. Narrate briefly the views of the predecessors of Kauṭilya about the appointment of अमात्य-s. How did Kauṭilya establish his own view in this regard? 8+4

Or,

How does Kauṭilya establish his view regarding मन्त्रज्ञान and मन्त्ररक्षण? Why is mantra called पञ्चाङ्ग? 4+4+4

6. Translate into Bengali or English **any one** of the following passages. 7

(a) धर्माधर्मो त्रय्याम्। अर्थानर्थो च वार्तायाम्। नयापनयौ दण्डनीत्याम्। बलाबले चैतासां हेतुभिरन्वीक्षमाणा आन्वीक्षिकी लोकस्योपकरोति व्यसनेऽभ्युदये च बुद्धिमवस्थापयति प्रज्ञावाक्यक्रियावैशारद्यं च करोति।

(b) धर्मार्थाविरोधेन कामं सेवेत, न निःसुखःस्यात्। समं वा त्रिवर्गमन्योन्यानुबन्धम्। एको हि अत्यासेवितो धर्मार्थकामानात्मानमितरौ च पीडयति। अर्थ एव प्रधान इति कौटिल्यः।

7. Write short notes on **any two** of the following : 3×2

वैवस्वतमनुः, वार्ता, लोकायतम्, अपसर्पः।
